

Tevékenységi tervek



Tervezett projektek a tevékenységekbe integrált tanuláshoz

A projekt címe: „Szent Mártonnak ünnepén, égő lámpást viszek én...”

A projekt megvalósulásának tervezett ideje: 2023.11.06- 2023.11.10.

A projekt tervezett indító élménye: Séta a faluban, a közeli baromfiudvaron a libák megtekintése

A projekt várható lezáró élménye: Lámpás felvonulás a Templom térig

A projekt megvalósítása során kiemelt céljaink és feladataink:

- Márton napi néphagyomány és alkalomhoz tartozó időjósítás megismerése, Márton legendájának felidézése
- Házi szárnyasok tulajdonságainak és hasznuknak a megismerése

A projekt során kiemelten fejleszthető képességek pl: ismeretek bővítése, együttműködés, tolerancia, pozitív érzelmi azonosulás, rövidtávú és hosszútávú memória, halmazképzés, monotóniatűrés, önállóság, figyelemkoncentráció, kreativitás, esztétikai érzék fejlesztése, szókincs bővítése, szem-kéz koordináció fejlesztése, ritmikai fejlesztés...

Munka jellegű tevékenységek

- önellátás, önkiszolgálás, önálló öltözködés
- segítség tekintetében: -kérés, -elfogadás, -nyújtás, megtapasztalása/megtapasztaltatása
- csoport rendjének fenntartása, pakolás
- tevékenységekhez szükséges átrendeázésekben való részvétel
- pihenéskor az ágyak szét-, és összerendezése
- ágyneműk önálló fel-, és lehúzása
- naposi feladatok
- eszközök előkészítése

Játék

Játék feltételeinek biztosítása

- (ötletek a játék tevékenység megsegítéséhez, kiegészítő eszközök készítése)

- szabad levegőn tartózkodás és játék - időjárás függvényében
- szabad játék feltételeinek, zavartalanságának biztosítása
- a gyermekek önálló ötleteinek segítése, kreativitásuk támogatása, az adódó helyzetek maximális kihasználása
- az „agresszív” és/vagy „romboló” tevékenységek helyes irányba fordítása a játék sokszínűségét felhasználva, s egyúttal más alternatívák felajánlása, melyből a gyermek választhat
- a gyermekek játszó-csoportokba segítése
- terményekből képkirakó



- tollfújás, libás színezők
- tökmag, kukorica, napraforgó szemek szétválogatása
- játékok a libákkal a téri irányok fejlesztéséért



Külső világ tevékeny megismerése

- Alapvető környezet és természetvédelmi ismeretek
- matematikai tapasztalatok, matematikai játékok

- Ismerkedés a Márton napi néphagyományokkal és a hozzá kapcsolódó időjóslással
- Közeli baromfiudvar felkeresése és a libák megfigyelése
 - mit esznek?
 - mit isznak?
 - mi borítja a testét és milyen színű?
 - mi a különbség a tojó és a gúnár között?
 - milyen sajátos tulajdonságai vannak? (látása, hangadása, libasor...)
 - mi a különbség a házi és a vadlúd között?
 - mi a haszna a libának, miért tartják az emberek?



- Baromfiudvar állatainak összehasonlítása, halmazképzés külső jegyeik alapján



- Matematikai relációk (kisebb-nagyobb, több-kevesebb-ugyanannyi), tőszámnevek és sorszámnevek használata (pl.: hányadik a libasorban Peti?), számlálás

	<ul style="list-style-type: none"> • összemérés: hány libanyak/ hány libaláb/ hány libányi a hossza? • Szent Márton legendájának felidézése • Beszélgetés a jótettekről. Miért fontosak? Jótettek ereje a mesékben. Enélkül hogyan alakulhatott volna? Ki milyen jótettet hajtott végre? <p>„Egyetlen jótettnek emléke jobban világít miutánunk, mint ezer fáklyának lobogása.” (Jókai Mór)</p>	
--	--	--

<p>Verselés, mesélés</p> <ul style="list-style-type: none"> • anyanyelvi játékok • beszélgető kör • drámajátékok 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesék*: <ul style="list-style-type: none"> - Grimm: Az aranylúd - A libapásztorlányból lett királyné (magyar népmese) - Kányádi Sándor: Kilenc pipe meg a lúd (verses mese) - Bálint Ágnes: Az ehető ház - A csodatök (német népmese) - A libák és a róka (Grimm testvérek meséjének átdolgozás Rónay György által) - Szent Márton legendája • Versek: <ul style="list-style-type: none"> - Kányádi Sándor: Gágogó Baktat, kocog a csacsi, diceg-döcög a kocsi. Árok martján a liba azt gágogja: taliga, kicsi kocsi, taliga, a csacsi nem paripa! De csak kocog a csacsi, diceg-döcög a kocsi, csak a kerék mondja, hogy kityi-koty, kityi-koty, ha liba vagy, csak totyogj! - Tordon Ákos: Libasorban Sír a nád, a sárga nád, jégkabátban a világ. Nézd, a libák libasorban, libasorban, libatollban, keresik a nyarat; hol van? 	
--	--	--

Libapapucs, libaláb,
a nap sütné legalább.
De mert nem süt, gi-gá-gá,
mind elmennek világgá!

- Anyanyelvi játékok: keressünk „L” betűvel kezdődő szavakat
- Szókincs fejlesztése: balga, lepény, taliga, pipe...stb.
- Nyelvtörők:
 - Öt ördög öt tököt gödörbe dögönyöz
 - Tökkelütött ördög töméntelen tökmagot tarisznyába tömköd

**Rajzolás,
festés,
mintázás,
kézimunka**



- Liba készítése tépéssel, ragasztással, sodrással színes háttérre



- Lámpás készítése befőttesüveg felhasználásával decoupage technikával



	<ul style="list-style-type: none"> • Agyagból tök formázása, majd száradás után festése... esetleg más opció felkínálása, ha valaki nem szeretne pont tököt készíteni • Márton napi színezők 	
--	--	--

<p style="text-align: center;">Mozgás</p> <ul style="list-style-type: none"> • a mindennapos testmozgás játécai, feladatai 	<ul style="list-style-type: none"> • Bemelegítés járás,-és futásgyakorlattal, gyors irányváltoztatással, tempóváltással • Tollpihék egy helyre fújása (kúszás, mászás) • Kányádi Sándor: Kilenc pipe meg a lúd verses mesére alapozva elindulnak libasorban „világgá” (akadályok kerülgetése, egyensúlyozás, hason csúszás padon) • Gyertek haza, ludaim! (A felelgetős párbeszéd után a libák lassan indulnak el, figyelik a háttal álló farkast. Ha az megfordul, a libák is mozdulatlanra merevednek. Aki megmozdul kiesik, farkassá válik, vagy meg kell várnia, míg egy társa „kiszabadítja”) • Szabadon választott játék (Pl.: kidobós, terpeszfogó...stb) <div style="text-align: center;">  </div> <ul style="list-style-type: none"> • Kinek van lúdtalpa és miért pont lúdtalpa? (A csoportszobában járás különböző felületű ortopédiai szőnyegen, majd vizes talppal papírra rálépve a talp vonalát körbe rajzoljuk, mielőtt megszárad) <div style="text-align: center;">  </div>	
--	--	--

Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

- Márton napi dalok gyakorlása (már ismert dalok felismerése dúdolásról, éneklés dallambújtatással és hangerő változtatásával)
 - Hatan vannak a mi ludaink
 - Egyél, libám...
 - Száz liba egy sorban
 - A gúnárom elveszett
 - Siess libám begyet rakni
- Mondóka: Nincs szebb madár, mint a lúd (ritmus gyakorlása libák és őszi termékek segítségével)



- Zenehallgatás
 - Réparetekmogyoró: Liba liba gá gá gá
https://www.youtube.com/watch?v=S-UBo71E5o&list=PLs842WWSfO_n3gID6Evg2TS0CGekwM10d&index=4

„Egyetlen jótettnek emléke jobban világít miutánunk, mint ezer fáklyának lobogása.” (Jókai Mór)

MELLÉKLET:

Mesék:

Grimm: Az aranylúd

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy ember és három fia. A legfiatalabbikról mindenki azt gondolta, hogy bolond, és ezért mindig gúnyolták. Úgy hívták őt, hogy Balga. Egy nap a legidősebb fiú elment az erdőbe tüzelőnek való fáért. Édesanyja csomagolt neki az útra egy darab pástétomot és egy üveg bort. Amint a fiú beért az erdőbe, találkozott egy öregemberrel, aki így szólt hozzá:

- Adj'isten, fiam. Nagyon éhes vagyok és szomjas, adjál nekem egy darab pástétomot, és egy korty bort, kérlek!

- Adjak neked húst és bort? - kérdezte csodálkozva a fiú. -Hiszen, ha adok, nekem alig marad belőle! - azzal elment, és otthagya az öregot. Mikor azonban nekilátott fát vágni, nem telt el sok idő, és csúnyán megsértette a kezét. Nem tehetett mást, mint hazament, hogy bekötözze a sebét. Másnap a középső fiú indult fáért az erdőbe. Az anyja neki is csomagolt pástétomot és bort. Ő is találkozott az öreggel, aki enni és inni kért tőle, de a középső fiú sem adott neki semmit.

- Dehogyan adok - mondta a fiú. - Minél többet eszel és iszol, annál kevesebb marad nekem. Eridj az utamból! - A fiú továbbment, hogy nekilásson a dolgának. De alighogy belekezdett a favágásba, úgy megütötte a lábát, hogy neki is haza kellett mennie dolgavégezetlenül. Ekkor a legkisebb fiú odalépett az apjához, és arra kérte, hogy ezúttal ő mehessen el az erdőbe.

- Még a testvéreid is megsérültek, pedig ők értenek a favágáshoz. Jobb lesz, ha itthon maradsz, mert te semmit sem értesz hozzá - mondta az apja. De Balga addig-addig erősködött, míg végül az apja beleegyezett, hogy elmenjen az erdőbe. „Majd tanul a saját kárán!” - gondolta magában. Balgának is adott útravalót az anyja: száraz kenyeret és savanyú sört. Amint a fiú beért az erdőbe, útjába került az öregember, aki tőle is kért egy kis húst és egy kis bort.

- Nekem csak száraz kenyерem és savanyú söröm van - mondta Balga -, de ha megfelel, akkor szívesen adok belőle, és megehetjük együtt. Le is ültek és nekiláttak falatozni. Ám amint a fiú elővette a száraz kenyeret, az pástétommá változott, a savanyú sörből pedig finom bor lett. Miután jót ettek-ittak, az öreg így szólt a fiúhoz:

- Amiért ilyen jó szíved van, és hajlandó voltál megosztani velem ételed-italod, cserébe én is adok neked valamit. Amott áll egy öreg fa, vágd ki, és találni fogsz valamit a gyökerénél. Az öreg ezután elköszönt, és elment. Balga úgy is tett, ahogy az öreg mondta, kivágta a fát, a gyökerénél talált egy üreget, az üregben pedig egy ludat, aminek a tolla színaranyból volt. Balga fogta a libát, és elindult vele hazafelé. Útközben megállt egy fogadónál, hogy ott töltsse az éjszakát. A kocsmárosnak volt három lánya és mikor megpillantották az aranytollú libát, alig várták, hogy közelebből is megcsodálhassák a pompás madarat, és szerettek volna megkaparintani legalább egy farktollat is belőle. Alig várták, hogy Balga elaludjon, a legidősebb lány máris odament a libához. Megragadta a szárnyait, ám abban a pillanatban hozzáragadt, olyan erősen, hogy sehogy sem bírta levenni róla a kezét. Jött a középső lány is, hogy tollat lopjon, de amint hozzáért a nővéréhez, ő is odaragadt. Ekkor érkezett a legfiatalabb lány. A testvérei hiába figyelmeztették, hogy ne jöjjön közelebb, ő is odalépett, és abban a pillanatban, hogy hozzáért a testvéréhez, többé ő se szabadult, mintha csak ragasztóba nyúlt volna. Másnap Balga fogta a madarat, a hóna alá kapta, és folytatta az útját hazafelé. Mit sem törődött a három lánnyal, akik a nyomában siettek, mert bizony továbbra is szorosán oda voltak tapadva az állathoz. Így akár akarták, akár nem, Balgával kellett tartaniuk. Mikor a fiú, mögötte a lányokkal, egy mezőn haladt át, megpillantotta őket egy plébános, aki így kiáltott fel:

- Nem szégyelli magát ez a három lány, hogy így futnak egy fiú után!

Odasietett hozzájuk, megfogta a legfiatalabb lány kezét, hogy elhúzza onnan.

Balszerencséjére, mert ő is hozzájuk ragadt. Ekkor látta meg őket a pap segédje, aki utánuk kiáltott: - Hová-hová plébános úr?! Ma még lesz egy keresztelő a templomban! A segéd szaladt utánuk, megfogta a plébánost, ám ekkor ő is csapdába esett, és kénytelen volt követni a többieket. Ahogy így mendegélt a „kis csapat”, szembejött velük két megtermett legény. A plébánosnak több se kellett, teli torokból kiáltva kérte őket, hogy

segítsenek neki. Na, aztán ezt hiába kérte, mert amint a két legény megfogta őket, már oda is ragadtak és immáron Balga mögött már heten voltak összeragadva. Balga azonban gondolt egyet. Úgy érezte, hogy még nem látott eleget a világból, és ha már úgymint úton van, előbb szétnéz, mielőtt hazamenne. Hamarosan eljutott egy városba, ahol egy király uralkodott. Ennek a királynak volt egy lánya, aki annyira rosszkedvű és komoly volt, hogy még soha senki nem bírta megnevettetni. Ezért a király kihirdette, hogy ahhoz adja feleségül, aki képes őt megnevettetni. Mikor Balga ezt megtudta, a királylány elé ment az aranylúddal, és mind a hét emberrel, aki hozzá volt ragadva. A királylány amint meglátta őket, ahogy egymás sarkán lépkednek összetapadva, olyan nevetésben tört ki, hogy alig bírta abbahagyni. A király ígéretéhez híven férjül adta lányát Balgához, aki megörökölte a királyságot is, és boldogan éltek, míg meg nem haltak. És mi történt az aranylúddal? Arról bizony sosem hallottam többé!

A libapásztorból lett királyné

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer a világon egy szegény ember meg a felesége; volt nekik három lányuk.

Az apjuk egyszer vásárra készült. Vásárfiát akart hozni a lányainak, előhívatta hát a három lányt, aztán megkérdezte tőlük sorba, hogy hogyan szeretik őt. Az első azt mondta:

- Úgy szeretlek, édesapám, mint a legeslegszebb ruhát, aminőt csak a vásáron árulnak!

A második meg úgy felelt:

- Úgy szeretlek, édesapám, mint a gyémántos ruhát. Ugye, veszel nekem olyant?

Odafordult a harmadikhoz is:

- Hát te hogy szeretsz, legkisebb lányom?

- Kedves apám - felelte a legkisebb lány -, én úgy szeretlek, mint a levesben a sót!

- Híjnye, azt a kutya mindenedet! Hát hogy mersz te nekem ilyeneket mondani? Hát mire tartasz te engem? Ilyen keveset érek én teelőtted? Eredj most már, amerre látsz, nekem nem kellesz! - Szörnyen mérges volt az apja, amiért a lánya olyan kevésre becsülte őt.

No! A kislány hova forduljon most már? El van csapva azért az egy szóért. Szegény lánynak mit volt mit tenni: összeszedte, ami kis holmija volt, azzal elindult világnak. Megy, mendegél, maga sem tudja, merre, nagy sokára egy nagy gazdaságra talál, amiről azt se tudta, hogy kié. Kérdezősködött itt is, ott is, úgy hallotta meg, hogy egy nagyon gazdag királyé.

Akkor előadta, hogy mi járatban van, kiféle, miféle. Hogy ő szolgálatot jött volna keresni, ha találna. Nem bánja ő, akármi dolgot adjanak neki, csak szánják meg! Nagyon megsajnálta a szőrruhába öltözött, rongyos lányt, de milyen foglalkozást adjanak neki? Felfogadták libapásztornak.

Ott szegénykedett, nyomorgott sokáig. Az ételért mindig a konyhába járt fel. Hát egyszer is ott sündörgött, ott forgolódott az ő rongyos szőrruhájában. Nagyot kiált rá a szakács:

- Nem mégy már ki innen, te! Mindig láb alatt vagy! Még egyszer a ruhádról beleesik valami az ételbe! Akkor aztán lesz kapsz, még fel is akaszthatnak miatta! Takarodj ki mindjárt!

A szegény lány kiment. Ahogy kiért a pitvarból, a királyfinak az ablaka meg éppen nyitva volt.

- Hová készül a királyfi? - szólt be az ablakon a szegény lány, látva, hogy a királyfi odabenn öltözködik.

- Mit kérded te azt? Ahová megyek, oda megyek. Elmegyek estére a bálba. Eredj az ablakomtól! - Azzal a lányhoz vágja a törülközőjét.

A libapásztor fogta magát, ment a libaólba, az ő rendes fekvőhelyére. Ott kivette a zsebiből, amit a konyhán kapott, aztán keserves sírás közt hozzáfogott a vacsorájához.

Ahogy ott vacsorál, hallja, hogy mellette egy kis egér cincog. Odanéz, hát csakugyan az volt. Megsajnálta, adott neki egy kis darab kenyeret. Mikor az egér megette, hozott magával egy dióhéjat, letette a libapásztor mellé, aztán visszazaladt a lyukába.

Megnézi a szegény lány a dióhéjat, ugyan mi lehet abban. Hát ahogy belenéz, egy gyönyörű szép aranyruhát látott. Nagyon megörült neki. Még tapsolt is örömeiben!

"Megállj, királyfi, megállj! Hamarabb ott leszek én a bálban!" El is határozta magát, hogy

elmegy, kimulatja magát, ha már szép ruhája van Azzal készült sebesen, megsimakodott, megmosakodott, felvette az aranyruhát. Akkor - köd előtttem, köd utánam! - el a bálba. Mikor odaért, táncba fogott mindjárt, nem is árult petrezselymet egy cseppet se. A királyfi mindig vele volt, nem hagyott vele senkit táncolni. Megbámulta nagyon, már meg is szerette. Kérdezősködött aztán tőle, hogy ki is ő. Aztán, hogy honnan való? A szép lány csak annyit szólt:

- Törülközőütővára!

Akkor éppen új nótát húztak, elmentek megint táncolni. Egész reggelig mindig az a nóta járta.

A királyfi karon fogta a szép, aranyruhás lányt, engedelmet kért tőle, hogy hazakísérheti-e vagy nem. De a lány csak hímelet-hámolt, hogy így meg úgy, egyszer csak, uzsgyi, elszökött. A királyfi már csak a hült helyit találta.

A lány visszament a libaólba, az aranyruhát visszatette a dióhéjba, elővette a szőrruhát, felöltözködött, aztán megint csak a szegény libapásztor lett. Aznap délig a libákkal bajolt az árokparton, de eszibe se volt, hogy őérte most búsul valaki!

Eljött a dél, a libák is az ólban voltak, a lány megint ott sodormánkodik a konyhában. A szakács csak piszkolja, csak dúl-fúl.

- Eredj már innen, te szélhordta, te vízajtotta Még egyszer csakugyan belekavarsz az ételbe, aztán akkor jaj nekem! - Adott neki valami kis harapnivalót, aztán kikergette.

A lány csak odamegy a királyfi ablakára. Ott benéz, látja, hogy a királyfi ugyancsak fészülködik, készül valahova!

- Hová készül, királyfiú, hogy olyan nagyon fészülködik? - kérdezte a lány.

- Mi közöd hozzá, akárhova megyek, csakhogy megyek. Elmegyek a bálba! Takarodj az ablakomtól! - Azzal a lányhoz vágja a fésűjét.

A lány kiment az ólba, ott egy szegletben várta be az estét. Mikor már gondolta, hogy lehetne indulni, kivett a dióhéjból egy ezüstruhát, megtisztálkodott - köd előtttem, köd utánam! - ment a bálba.

Már állt a bál. A királyfi nem mulatott, csak egy helyen, az asztalnál szomorkodott.

Mikor az ezüstruhás lányt megpillantotta, mintha elvágta volna, úgy megváltozott!

Táncoltatta, mulattatta, olyan jó kedve volt, hogy csak! Megint faggatta, hogy ki is ő, merről való. A lány csak annyit mondott:

- Fésűütővárral!

Gondolkozott a királyfi, hogy merre lehet az, de nem tudta kitalálni sehogy se. Aztán felkérte a lányt, hogy hazakísérhesse, de a lány csak szabódott, csak húzódott, míg egyszer csak megint úgy eltűnt, mint azelőtt való este.

A lány megint csak hazament, az ezüstruhát, szépen összehajtogatva, visszatette a dióhéjba, felöltözködött a szőrruhájába. Mire kivilágosodott, már a tallón volt a libákkal. Dél felé megint csak felment a konyhába. De már nem peszterkedett ott soká, megvárta, amíg adnak neki valamit, azzal elment. De a királyfi ablakánál újfent megállt.

- Tán megint a bálba készül a királyfi?

- Oda hát! De hát te mindig olyan szemtelen vagy, hogy beleselkedsz az ablakom?

Azzal a tükröt hozzávágta a lányhoz.

"Jól van, no - gondolta magában a lány majd hamarabb ott leszek én, mint te, ne félj!"

Megvárta az estét megint, felvett egy gyémántruhát - köd előtttem, köd utánam! -, ment a bálba, de hamarabb is ott volt, mint a királyfi. Már javában táncolt, mikor a királyfi odaért.

A királyfi nem tudta nézni, hogy az, akit ő úgy szeret, mással táncolt. Odament, mérgesen elkapta annak a legénynek a kezéből, aztán ő táncoltatta.

Most még jobban mulattak, mint a két azelőtt való estén. A királyfi már nagyon szerelmes volt, csak a lány volt minden gondolata. Megint megkérdezte, hogy mondja már meg, de lélekre, hogy honnan való, mert ahogy eddig mondta, hogy hova való, azoknak még a hírére se hallotta. A lány azt felelte:

- Tükörütővárral!

- Hol lehet az? Nem tudhatom. A szomszédunkban van egy öreg ember, aki már sok országot bejárt, kérdeztem attól, de ezeket a helyeket még ő sem ismeri!

De a lány nem világosította fel.

A királyfi már nem tudott magának parancsolni, lehúzta az ujjáról a gyűrűt, odaadta a lánynak, hogy őrizze meg, és gondoljon rá, mert ő el akarja venni! A lány meg is ígérte, de már nem várta meg, hogy megint szóljon a királyfi a hazakíséréséről, elillant, mint a

pille, gyorsan szaladt haza, egyenest az ólba. Ott levette a ruháját, felvette a hétköznapló rongyosat.

A királyfi meg odavolt nagyon. Minden szívszándéka a lány felé volt már fordulva. Hogy az megszökött, a bálban is csak tört-vágott, keresztül akart menni mindenkin. Mikor hazament, csak a búnak adta magát, szavát se lehetett venni, olyan szomorú volt. Odament az anyja, apja, vigasztalta volna, de a királyfi csak búsult, nem hajtott az senkire se. Úgy fájt a szíve, hogy majd meghalt bele.

Ahogy eljött a dél, a lány is behajtott. A konyhában sustorgott már a sok étel.

A libapásztor is bemegey a konyhába, ott sündörög a szakács körül, akármerre lépett, mindig a lába alatt volt.

- Mit keresel te itt? Tisztulj innen mindjárt! - De a szakács került-fordult, a lány is addig sündörgött, addig forgolódott, hogy valahogy mégis betette a tálba a gyűrűt, amit a királyfitól kapott.

Azzal aztán kiszaladt.

Mikor beviszik az ételt, merítenek a tálból, hát csak megcsördül a kanál valamiben.

Kiveszik, megnézik. Hát mi volt? A gyűrű.

Hívták aztán a szakácsot: ki járt a konyhában? Megijedt a szakács, krajcár se maradt a zsebében. Most már baj van! Nem merte megmondani, hogy az a szőrruhás, mert akkor őt biztosan felakasztják. Hát csak tagadta, hogy senki.

- Szakács! Mondd meg, ki járt ott, mert akkor csakugyan felakasztatlak! De így nem lesz semmi bajod, ha bevallod!

Mit volt mit tenni! Bevallotta a szakács, hogy ott más nem járt, mint az a szőrruhás libapásztor.

- Hívd be mindjárt! Tisztítsa ki magát szépen, aztán jöjjön be!

A libapásztor szépen megmosakodott, megfésülködött, felvette a gyémántruhát.

Bement.

A királyfinak a szíve majd meghasadt örömben, mikor meglátta. Hiszen ez az, akivel ő táncolt, ennek adta ő a gyűrűt! Megölelte, megcsókolta, meg is mondta mindjárt, hogy elveszi feleségül.

Készültek a lagzira. Tanakodtak, ugyan kit hívjanak már meg? Hát többek között meghívták a lány apját is.

A konyhában meg a lány meghagyta, hogy az apjának külön csináljanak mindent, de só nélkül.

Jön a lagzi napja. Ott a lány apja is, jó kedve van mindenkinek, csak a lány apja nem eszik, olyan, mintha szomorú volna.

Kérdezik aztán, mi lelte? Mért nem eszik? Tán nem jó az étel?

De az ember csak hívelt-hámolt, nem akart szólni.

Odamegy a lány is, kérdezi az is:

- Hát mért nem eszik, édesapám? Ne szomorkodjék, ha már lagziban van!

Az apja mondja aztán, hogy jó itt minden, nagy finomul van elkészítve, csak az baj, hogy só nincs benne.

Akkor aztán odafordul a lánya:

- Látja-e, édesapám, maga engem azért az egy szóért csapott el, amiért azt mondtam, hogy úgy szeretem magát, mint a sót az ételben. Látja-e, hogy anélkül meg nem ér semmit az étel?

Mikor ezt a lány elmondta, az apjának csak úgy csurgott a szeméből a könny. Akkor aztán összeölelkeztek, lett olyan vigasság, hogy hetedhét országon se volt párja. A lány a királyfinak a felesége lett. Boldogan éltek nagyon sokáig, tán még most is élnek, ha meg nem haltak.

Kányádi Sándor: Kilenc pipe meg a lúd

Kilenc pipe meg a lúd

a kapun kiszabadult.

Azt se mondták, gi-gá-gá,

elindultak világgá.

Tapsantyúztak nyakuk-nyújtva,

pillogtak a poros útra.

Alig mentek három utcát,

a világot máris unták.

Hú de hosszú, hú de meleg,

tovább menni nem éri meg.
S ahogy voltak, libasorba',
letottyantak mind a porba.
Kérdezzük meg a kis csacsit,
hátha ő útbaigazít.

Mosolygott a csacsi bölcsen;
ki tudhatná, ha még ő sem.
„Fussatok a patakig,
mert a világ ott lakik.
Alig három libanyak-hossz
út viszen el a patakhoz.”
Máris talpon, s futva fut
kilenc pipe meg a lúd.
És napestig szakadatlan
fürödtek a kis patakban.
És azóta három utca,
sőt az egész falu tudja,
hogy a világ itt, csak itt,
a kis patakban lakik.

Bálint Ágnes: Az ehető ház

A Futrinka utca végén, szinte már a mezőn, ócska, molyette kalap hevert. Ez alatt a kalap alatt tanyázott Manófalvi Manó, a madárijesztők barátja. Régebben a kalap is egy madárijesztő fején díszelgett, de amióta Manófalvi Manó megörökölte, és házszámtáblát szerelt rá, ház lett belőle. Sajnos, október végén, egy este a szél elfújta a kalapot házszámtáblástól, és Manófalvi Manó fődél nélkül maradt. Más lakás után kellett néznie. Szerencsére talált a mezőn egy jókora sütőtököt, aminek a cinkék már kivájták a belét. Ez megteszi! Vélekedett a manó. Korántsem lesz olyan meleg, mint a kalap, de legalább nem fújhatja el egykönnyen a szél. Fakéregből ajtót, ablakot mesterkedett a tökre, ablaküveg is került egy törött palack cserepeiből. Tűzhelyet agyagból tapasztott, s egy rozsdás cső lett a kémény. Az agyagból tapasztott tűzhely ha jól megtömték kukoricacsutkával csak úgy ontotta a meleget. Már nem is bánom, hogy a kalap elröpült a fejem fölül gondolta Manófalvi Manó a tűz mellett üldögélve. Ez a

tökház jóval melegebb lakásnak ígérkezik. Egy baj volt csupán, a tökházat mindenki meg akarta enni, aki csak arra járt vagy repült. Manófalvi Manónak unos, untalan fel kellett tápázkodnia a jó meleg kuckóból, hogy a varjakat, pockokat, nyulakat elriogassa. Nem látjátok, hogy ebben a tökben laknak? Kiabálta mérgesen, lúdtollseprűjével hadonászva. Ez nem megenni való! Lámpagyújtás után nemigen háborgatták, mert a tökházikó ablaka messzire világított, s még a legvaksabb vén varjúnak is feltűnt, hogy amiben lámpa ég, az nem ehető. Manófalvi Manó ilyenkor nyugodtan nekiülhetett újságot olvasni. Egy este épp a híreknél tartott ("...leugrott a mozgó kerékpárosról, és megütötte magát Bolha Barnabás szalmafalvi lakos..."), amikor kintről csámcsogást hallott. Ugyan ki csámcsoghat odakint? Manófalvi Manó el sem tudta képzelni. Mikor azonban a tökházikó falán lyuk keletkezett, s a csámcsogást már úgyszólván a szobában lehetett hallani, Manófalvi Manó rádöbbsent, hogy valaki lámpavilág ide, lámpavilág oda megint belerágott a tökbe. Felkapta a seprűt, és kirohant. Egy induri, pinduri malac rágta a házat. Manófalvi Manó még soha életében nem látott ilyen hitvány kis malacot. Nem is teketóriázott vele sokat: egyszerűen odébb söpörte. A kismalac gurult, és torkaszakadtából visított. Ui, ui, ui! Majd adok én neked másnak a házát bekebelezni! Fenyegette Manófalvi Manó a seprűjével. A malacka bánatosan nyöszörgött: Éhes vagyok! Már órák óta nem ettem! Akkor sem kell fölfalni a házamat! Különben is adhatok neked kukoricalepényt. Tessék, kerülj beljebb! Kukoricalapény! Édes, drága kukoricalapény. Fél perc múlva csámcsogástól visszhangzott az egész tökház. Ez aztán ízlik nekem! Mondta a kismalac két harapás között. Ne beszélj teli szájjal! Figyelmeztette a manó. És főleg ne csámcsogj! Evés közben szíveskedjél csukva tartani a szádát! A kismalac szelíd mosollyal nézett rá. Hiszen úgy nem lehet enni! Dehogynem! Biztatta a manó. Próbáld csak meg! Rövid kísérletezés után a kismalac megállapította, hogy csakugyan lehet csukott szájjal enni. Mire ezt jól begyakorolta, elfogyott az egész tál délről maradt kukoricalapény. Úgy jóllaktam, mint a duda! Dőlt hátra a kismalac szuszogva. Még el is álmosodtam. Manófalvi Manó megsimogatta a feje búbját. Aztán ha hazamégy, otthon is jusson eszedbe, hogy szépen kell enni! Erre a kismalac váratlanul sírva fakadt. Ui, ui, ui! Szent Szilvماغ! Kiáltott Manófalvi Manó. Most meg ki bántott? Senki! Szipákolt a kismalac. Csak eszembe jutott, hogy nekem nincs is hova hazamennem. Ejha! Hát nincs otthonod? Ni...

nincs. Elkergetett a gazda, mert azt mondta, olyan kicsi vagyok, mint egy szem mazsola. És belőlem úgysem lesz soha tisztességes disznó! A derék manó szíve megesett a kismalaccon. Azt mondta hát neki. Tudod mit, te Mazsola? Maradj itt nálam! Úgyis mindig egyedül vagyok, s hacsak nem fúj erre a szél egy, egy újságlapot, bizony sokat unatkozom magamban. A kismalac hirtelen szólni sem tudott örömeiben. Orrocskáját beletörölte Manófalvi Manó nadrágszárába, és összevissza rőfögött. Manócska, kedves Manócska, de jó, hogy itt maradhatok! Hova is mentem volna, mivé is lettem volna? A nagy örvendezés után közös erővel betapasztották a lyukat, amit Mazsola rágott a tökhéjon. Igaz, Mazsola inkább csak nézte, hogyan dolgozik Manócska. Nagyon álmos volt már. El is aludt a kályhalyukban.

A csodatök

Volt egyszer egy szegény kisfiú. Özvegy édesanyjával éldegélt egy faluban abból a néhány rézkrajcárból, amit az édesanyja mosással, fonással meg tudott keresni. Történt pedig egyszer, hogy az özvegyasszony megbetegedett, s attól fogva a kisfiúnak kellett megkeresni a mindennapi kenyérre valót.

Egy nap azonban semmi munka se akadt, s üres kézzel, szomorúan bandukolt hazafelé. Már-már sírdogálni kezdett, amikor az árokparton megpillantott egy szép nagy tököt, és bár ugyancsak meghúzta a karját, nagy diadallal vitte haza.

- Lám csak - örvendezett az édesanyja is -, milyen szép tök! Jó lesz megsütni.

Hanem abban a pillanatban még a lélegzetük is elakadt a csudálkozástól, mert a tök moccant egyet az asztalon, és megszólalt:

- Dehogyan süssetek meg engem! Ültess csak föl az ablakpárkányra, te kis legény, vágj ki belül, vágj nekem orrot, szájat, szemet, aztán tegyél rá a bakancsodra, dugd belém kétfelől a kesztyűdet, a többit meg bízd rám.

A kisfiú nem értette a dolgot, de aztán úgy tett, ahogy a tök mondta. És alig állította bele a kifaragott tökbe az egyetlen szál gyertyájukat, alig állította rá a bakancsára, amikor a tök - kip-kop - megindult, körüljárt a szobában, s mire utánakaphattak volna, kikocogott az ajtón. No hiszen sopánkodott is a szegény asszony, és sírt a kisfiú, hogy

mennyire pórul jártak! De sokáig nem búslakodhattak, mert egyszerre megzörgették az ajtót:

- Bummbumm! Burubumm! - s ahogy a kisfiú arasznyira kinyitotta, hát jön ám befelé nagy parádésan a tök, s a két kesztyűje között egy gyönyörű, pirosra sült cipót szorongat. Kérdezték volna, hogy honnan jön, hol vette a cipót, de a tök éppen csak meglobogtatta kicsit a gyertya lángját, s már döcögött is újra kifelé.

Aztán nemsokára újra megdöndült az ajtó: - Bummbumm! Burubumm! - s jött befelé a tök egy jókora darab szalonnával. Azt is éppen csak letette, azzal szedte bakancsnyi lábát kifelé. Így aztán már szalonnával ették a kenyeret, a szegény asszony meg a kisfia, amíg harmadszor is meg nem döndült az ajtó: - Bummbumm! Burubumm! - s jött befelé a tök, kétkesztyűnyi hóna alatt két üveg betegnek való vörösborral. Nem is számolták már azután, hány bummbumm döndült még az ajtón, de az biztos, hogy a kisfiú egyebet se tett, csak az ajtót nyitogatta, a tök pedig telehordta a kicsi szobát kolbással, zsírral, egy bödön mézzel, új cipővel, új ruhával, még új gyertyát is hozott. Már kevés híja lehetett az éjfélnek, amikor ismét bezörgetett, de most egész halkán; és olyan fáradtan, görnyedten jött be, hogy a kisfiú aggódva kérdezte meg:

- Kedves tök, talán bizony elfáradtál?

- Bizony el - felelte a tök, de mire ezt kimondta, addigra el is lobbant a beleállított gyertya.

A tök billent egyet, ledőlt a kis bakancsokról, s úgy hevert a padlón, mintha sohase élt volna.

Bizony megkönnyezték a csodatököt, de aztán a kisfiú gyorsan összeszedte kiszedett magját, megszikkasztotta a kályha mellett, s jól eltette tavaszig. Tavasszal pedig elültette, és azóta azt lesi, hátha terem neki másik csodatök.

A libák és a róka

Csavargásai közben a róka egyszer egy szép zöld mezőre ért. A mezőn egy csapat kövér liba legelt.

"Ez igen! - gondolta a róka. - Olyan ez, mintha vendégségbe hívtak volna. S olyan szépen együtt vannak ezek a libák, mintha egyenesen nekem tálalták volna föl őket. Egyebet sem kell tennem, mint asztalhoz ülnöm, és sorjában elfogyasztanom őket".

Azzal elindult a libák felé: azok meg, ahogy észrevették, rettenetesen megrémültek, ijedtükben összebújtak, s elkezdtek siránkozni és az életükért könyörögni.

- Hogyisne! - mondta a róka. - Majd éppen most fogom elszalasztani a kedvező alkalmat! Nincs irgalom, meg kell halnotok!

A libák még sipogtak, jajgattak egy ideig, a róka meg csak vigyorgott, és a fogát mutogatta.

Volt a libák között egy öreg, tapasztalt lúd, az végre összeszedte magát, egy kicsit előrelépett, és így szólt a rókához:

- Hát ha egyszer meg kell halni, hát meg kell halni, ez ellen mit sem lehet tenni. Nem is kérünk tőled egyebet, csak azt, hogy teljesítsd utolsó kívánságunkat.

- Arról lehet beszélni - mondta kegyesen a róka. - Halljuk, mi az utolsó kívánságotok.

- Semmi egyéb, mint hogy életünk végén mindegyünk még egyszer elénekelhesse a kedves nótáját.

A róka gyanakvó képet vágott: de az öreg lúd sietve megnyugtatta:

- Nehogy azt hidd, hogy valami cselt forgatunk a fejünkben. Szó sincs róla! De magad is tudhatod, hogy aki énekszóval könnyített a szívén, kevésbé érzi a halál keserűségét.

Nézd csak, szépen felsorakozunk itt előtted, egyik a másik után, libasorban. Kezdi az éneket az első: ahogy befejezte, folytatja a másik: s amelyik befejezte, azt te nyomban megeszed. Így kettős örömben lesz részed: énekszó mellett falatozhatol.

A róka ráállt a dologra: különösen azt tetszett neki: hogy énekszó mellett lakmározhatik. A libák nagy búsán fősorakoztak, aztán a legelső a falu felé fordulva elkezdett keservesen gágogni:

- Gá-gá-gá-gá-gá...

A róka alig várta, hogy vége legyen az éneknek: de a liba csak nem hagyta abba. Aki mögötte állt a sorban, elunhatta a várakozást, mert ő is rákezdte:

- Gá-gá-gá-gá-gá...

Aztán a harmadik, aztán a negyedik: és már gágogott mind az egész csapat, de olyan harsányan, hogy zengett belé a környék.

A róka már éppen közbe akart szólni, hogy elég a hangversenyből, és kezdődhet a lakoma: de mielőtt megszólalt volna, észrevette, hogy a nagy libalármára szaladnak ám a falu felől, s nem üres kézzel, hanem söprűkkel, dorongokkal, husángokkal.

El is ment a kedve nyomban a lakomától, és nagy sietve otthagya a gágogó libákat.

Szent Márton legendája

Élt egyszer, réges-régen Pannóniában, Savaria* városában egy fiú, akit Mártonnak hívtak. Amikor felcseperedett, beállt a római hadseregbe katonának. Büszke lován gyakran kilovagolt, s ha ellenség közé került, fényes kardját megforgatva harcba szállt. Lovaglásai során sok szegény emberrel találkozott. Egyiknek ruhája nem volt, másoknak cipője, harmadiknak ételme. Márton segített, akinek tudott.

Egyszer egy hideg téli napon egy csaknem mezítelen koldussal találkozott; didergett, vacogott szegény a süvítő szélben. Márton megsajnálta, s mert jó szíve volt, előkapta kardját, egy suhintással kettévágta fényes köpenyét. Egyik felét a koldusnak adta, hogy ne fázzon. A társai, mikor ezt meglátták, kicsúfolták:

- Nézzétek, milyen bolond, képes szétvágni ezt a szép köpenyt, hogy egy koldusnak adja! Hová tetted az eszed?

Márton azonban nem törődött a gúnyolódással. Leült egy sarokba, és hamarosan elaludt. Álmában megjelent az Isten, és így szólt hozzá:

- Látom, jó ember vagy, Márton. Ha szépen élsz, beveszlek az én seregembe. Segítsd a szegényeket, gyógyítsd a betegeket, légy hozzájuk továbbra is jó szívvel. De a harcot fejezd be, a kardot tedd le, nem kell több vérontás.

Másnap Márton odaállt a kapitány elé, és így szólt:

- Én már többé kardot a kezembe nem veszek, mert Isten seregébe akarok beállni! Attól fogva kard nélkül lovagolt. Kard helyett Kereszt volt a kezében, s ha az ellenség meglátta a magasra emelt keresztet, leborult elé és megadta magát.

Később kilépett a hadseregből, hogy még több ideje legyen segíteni a szegényeken.

Adományokat gyűjtött, kórházakat épített, és gyógyította a szegényeket.

Vándorlásai során elért Franciaországba, Tours városába. Volt ott egy nagy templom, amit Apátságként neveztek. Annak az apátságknak már nagyon öreg volt a püspöke, és nemsokára meg is halt. Új püspökre volt szükség. Vajon ki legyen az? Legyen Márton - gondolták az emberek, mert szerették őt. Márton pedig egyre gyakrabban álmolta azt, hogy püspöki ruhában áll, és szembeszáll a pogányokkal, akik nem hisznek Istenben. Ő azonban nem akart püspök lenni, mert jobban szerette az egyszerű életet. Így aztán körül nézett, hová is bújjon, hogy ne találják meg. Hirtelen eszébe jutott:

„A libák! Elbújok a libák közé, ott nem talál rám senki.”

De az emberek csak jöttek, és a nevét kiáltozták. Márton csak lapult a szűk libaólban, s várta, hogy elmenjenek onnan. A libák azonban gágogni kezdtek. Egyre hangosabban és hangosabban gágogtak, míg az emberek végre felfigyeltek rájuk:

- Mi lehet ez a nagy gágogás? Nézzük meg!

Így aztán megtalálták Mártont. Ő előbújott, s homlokán egy csillag ragyogott. Az emberek ámulva nézték, és egy emberként kiáltottak fel:

- Éljen a püspök! Éljen Tours új püspöke!

Mártont tehát püspökké választották, a libákat pedig, akik elárulták őt, még aznap este megsütötték, és megették.

Márton sokáig élt, és sok szegény emberen segített. Amikor meghalt, a koporsóját kivitték a temetőbe. Elterjedt a híre, hogy amerre viszik őt, azon az úton minden beteg meggyógyul. Két vak koldus éppen arrafelé ment, egyenesen szembetalálkozott a menettel, ami a koporsót vitte. S lássatok csodát! Ahogy a menet melléjük ért, az egyik felkiáltott:

- Látok! Látok! Csoda történt! Visszatért a szemem világa!

Attól kezdve az emberek mindenfelé szobrokat, templomokat építettek az ő tiszteletére és hittek abban, hogy ezek megvédik őket a bajtól.

Márton napján pedig azóta is libasültet esznek, és azt tartják: **„Aki Márton napkor libát nem eszik, egész éven át éhezik!”**

A libasült mellé pedig akkora rétest nyújtanak, amekkora az a köpönyeg volt, amit kardjával kettévágott.

*Savaria: mai nevén Szombathely

